

**ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΑΝΩΤΕΡΗΣ ΚΑΙ ΑΝΩΤΑΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ**

ΠΑΓΚΥΠΡΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ 2017

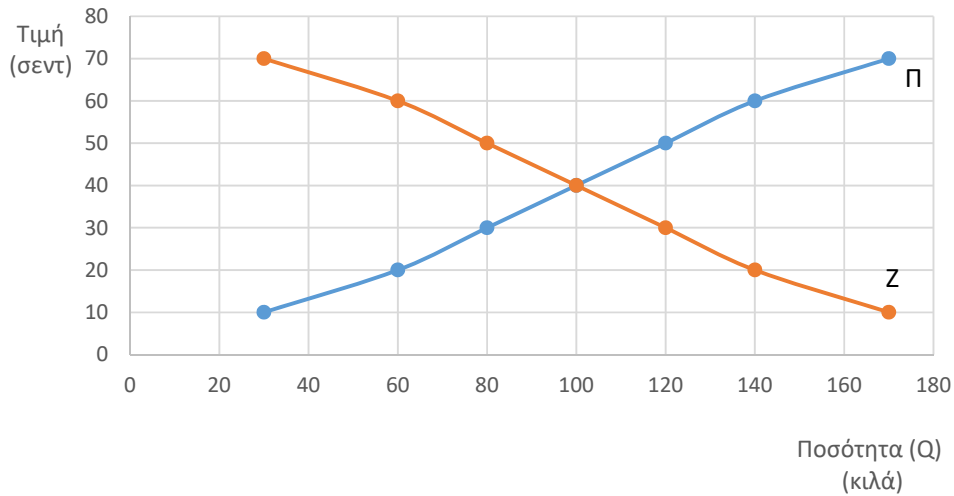
ΜΑΘΗΜΑ: ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ (Θ.Κ.) ΙΙ

**ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ ΚΑΙ ΩΡΑ ΕΞΕΤΑΣΗΣ: Τετάρτη, 24 Μαΐου 2017
08:00 - 11:00**

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΛΥΣΕΙΣ ΔΕΚΑ (10) ΣΕΛΙΔΕΣ

ΕΡΩΤΗΣΗ Α

1. α)

(Μονάδες 5)

β) Τιμή ισορροπίας 40 σεντ
Ποσότητα ισορροπίας 100 κιλά

(Μονάδες 2)

γ) Πλεόνασμα προσφοράς 80 κιλά (140-60) δημιουργείται στην τιμή των 60 σεντ

(Μονάδες 2)

δ)

- i. Η αύξηση της τιμής των μπιζελιών (υποκατάστατο) θα αυξήσει τη ζήτηση καλαμποκιού γιατί πολλοί καταναλωτές θα υποκαταστήσουν το μπιζέλι με το καλαμπόκι. Επομένως, η καμπύλη ζήτησης του καλαμποκιού θα μετατοπιστεί προς τα δεξιά
- ii. Οι κακές καιρικές συνθήκες (χαλάζι) θα προκαλέσει μείωση στην προσφορά του καλαμποκιού. Επομένως, η καμπύλη προσφοράς του καλαμποκιού θα μετατοπιστεί προς τα αριστερά
- iii. Η μείωση της τιμής των λιπασμάτων (κόστος παραγωγής) θα προκαλέσει αύξηση στα κέρδη των παραγωγών. Επομένως, η προσφορά του καλαμποκιού θα αυξηθεί, δηλαδή η καμπύλη προσφοράς του καλαμποκιού θα μετατοπιστεί προς τα δεξιά.

(Μονάδες 6)

(Τόμος Α', Κεφ. 5, σελ. 129, 130, 139-141)

2. α) Παραγωγικότητα ανά εργάτη = $\frac{\text{Ποσότητα Παραγωγής}}{\text{Αριθμός Εργατών}}$

Επιχείρηση Α: Παραγωγικότητα ανά εργάτη = $\frac{600}{20} = 30$ προϊόντα ανά εργάτη

Επιχείρηση Β: Παραγωγικότητα ανά εργάτη = $\frac{750}{30} = 25$ προϊόντα ανά εργάτη

(Μονάδες 3)

$$\beta) 30 = \frac{\text{Ποσότητα Παραγωγής}}{30}$$

Ποσότητα παραγωγής = 900 προϊόντα

(Μονάδες 2)

(Τόμος Α', Κεφ. 3, σελ. 83, 84)

(Σύνολο μονάδων 20)

ΕΡΩΤΗΣΗ Β

1. α) Η καμπύλη της Συνολική Χρησιμότητας ξεκινά από την αρχή των αξόνων γιατί σε μηδέν μονάδες αγαθού η χρησιμότητα που παρέχεται είναι μηδέν. Ακολουθεί ανοδική πορεία, γιατί κάθε πρόσθετη μονάδα του αγαθού που καταναλώνεται αυξάνει τη Συνολική Χρησιμότητα, αλλά με φθίνοντα ρυθμό λόγω του βαθμιαίου κορεσμού της ανάγκης. Ανερχόμενη η καμπύλη φθάνει σε ένα μέγιστο σημείο, που λέγεται σημείο κορεσμού γιατί στο σημείο αυτό η ανάγκη ικανοποιείται πλήρως. Μετά η καμπύλη αρχίζει να κατέρχεται, γιατί οι επιπλέον μονάδες του αγαθού αρχίζουν να μειώνουν τη Συνολική Χρησιμότητα. Δηλαδή μετά το σημείο κορεσμού οι επιπλέον μονάδες του αγαθού προκαλούν δυσαρέσκεια. (Μονάδες 4)

$$\beta) MU = \frac{\Delta TU}{\Delta Q} \quad MU = \frac{23-18}{3-2} \quad \mathbf{MU = 5} \quad (\text{Μονάδες 1})$$

- γ) Ο καταναλωτής έχει τη δυνατότητα να αγοράσει 6 (12÷2) μονάδες αγαθού. Θα αγοράσει όμως μόνο 5 μονάδες γιατί η ποσότητα αυτή μεγιστοποιεί τη συνολική του χρησιμότητα. Αν αγοράσει 6 μονάδες η Συνολική του Χρησιμότητα μειώνεται στις 20 μονάδες, με αποτέλεσμα να του προκαλεί δυσαρέσκεια. (Μονάδες 2)

(Τόμος Α', κεφ. 2, σελ. 51, 52-53)

2. α)

Εναλλακτικοί Συνδυασμοί Προϊόντων	Γεωργικά Προϊόντα (τόνοι)	Βιομηχανικά Προϊόντα (τεμάχια)	Κατά Μονάδα Κόστος Ευκαιρίας	
			Γεωργικών Προϊόντων	Βιομηχανικών Προϊόντων
A	240+40= 280	0	2	-
B	240	80	60÷60=1	40÷80=0,5
Γ	180	140	40÷60=0,67	60÷60=1
Δ	120	180	20÷60=0,33	60÷40=1,5
E	60	200	15÷60=0,25	60÷20=3
Z	0	200+15= 215	-	4

Κό

$$\text{στος Ευκαιρίας Γεωργικών} = \frac{\text{Μείωση Βιομηχανικών}}{\text{Αύξηση Γεωργικών}} = 2 = \frac{80-0}{\text{Αύξηση Γεωργικών}}$$

Αύξηση Γεωργικών = 40

$$\text{Κόστος Ευκαιρίας Βιομηχανικών} = \frac{\text{Μείωση Γεωργικών}}{\text{Αύξηση Βιομηχανικών}} = 4 = \frac{60-0}{\text{Αύξηση Γεωργικών}}$$

Αύξηση Βιομηχανικών = 15

(Μονάδες 7)

β) Ο συνδυασμός X (120 τόνοι γεωργικών προϊόντων και 200 τεμάχια βιομηχανικών προϊόντων) δεν μπορεί να παραχθεί γιατί βρίσκεται εκτός των ορίων των παραγωγικών δυνατοτήτων της οικονομίας, αφού ο μέγιστος συνδυασμός είναι 120 τόνοι γεωργικά προϊόντα και μόνο 180 τεμάχια βιομηχανικά προϊόντα (ή 200 τεμάχια βιομηχανικά προϊόντα και μόνο 60 τόνοι γεωργικά προϊόντα) **(Μονάδες 3)**

γ)

- i. Η Καμπύλη Παραγωγικών Δυνατοτήτων (ΚΠΔ) θα μετατοπιστεί προς τα δεξιά μόνο προς όφελος των βιομηχανικών προϊόντων
- ii. Η ΚΠΔ δεν επηρεάζεται
- iii. Η ΚΠΔ θα μετατοπιστεί προς τα αριστερά. **(Μονάδες 3)**

(Τόμος Α', κεφ. 1, σελ. 9-15)

(Σύνολο μονάδων 20)

ΕΡΩΤΗΣΗ Γ

Μονάδες Παραγωγής (Q)	Σταθερό Κόστος (FC)	Μεταβλητό Κόστος (VC)	Συνολικό Κόστος (TC)	Οριακό Κόστος (MC)
0	180	0	180	-
1	180	36	216	36
2	180	66	246	30
3	180	90	270	24
4	180	120	300	30
5	180	195	375	75
6	180	300	480	105

1. α)

$$\begin{array}{llllll}
 \mathbf{Q = 1} & FC + VC = TC & FC + 36 = 216 & \longrightarrow & & \mathbf{FC = 180} \\
 \mathbf{Q = 2} & FC + VC = TC & 180 + 66 = TC & \longrightarrow & & \mathbf{TC = 246} \\
 \mathbf{Q = 2} & MC = \frac{\Delta TC}{\Delta Q} & MC = \frac{246-216}{2-1} & \longrightarrow & & \mathbf{MC = 30} \\
 \mathbf{Q = 5} & FC + VC = TC & 180 + VC = 375 & \longrightarrow & & \mathbf{VC = 195} \\
 & & & & & \mathbf{(Μονάδες 6)}
 \end{array}$$

β) Το Τεχνικά Άριστο Επίπεδο Παραγωγής βρίσκεται στις 5 μονάδες όπου ελαχιστοποιείται το κόστος ανά μονάδα παραγωγής (Μέσο συνολικό κόστος), επομένως μεγιστοποιείται το κέρδος ανά μονάδα.

(Μονάδες 4)

(Τόμος Α', Κεφ. 4, σελ. 110)

3. α)

$$P_2 = 4 + (4 \times 20\%) \quad \longrightarrow \quad \mathbf{P_2 = € 4.80}$$

$$EZ = \frac{\Delta Q}{\Delta P} \times \frac{P}{Q} \quad 1,5 = \frac{\Delta Q}{0,8} \times \frac{4}{20\,000} \quad \Delta Q = \frac{20\,000 \times 1,5 \times 0,8}{4} \quad \longrightarrow \quad \Delta Q = 6\,000 \text{ κιλά}$$

$$\mathbf{Q_2 = 20\,000 - 6\,000 = 14\,000 \text{ κιλά}}$$

$$\Sigma E_1 = P_1 \times Q_1 \quad \Sigma E_1 = €4 \times 20\,000 \text{ κιλά} \quad \longrightarrow \quad \mathbf{\Sigma E_1 = €80.000}$$

$$\Sigma E_2 = P_2 \times Q_2 \quad \Sigma E_2 = €4,8 \times 14\,000 \text{ κιλά} \quad \longrightarrow \quad \mathbf{\Sigma E_2 = €67.200}$$

Τα συνολικά έσοδα της επιχείρησης θα μειωθούν κατά **€12.800**

(Μονάδες 8)

β) Όταν το Κράτος επιθυμεί να αυξήσει τα έσοδά του, πρέπει να επιβάλει φόρο στα αγαθά ανελαστικής ζήτησης (πρώτης ανάγκης). Η επιβολή φόρου κατανάλωσης σε αγαθά ανελαστικής ζήτησης αποδίδει στο Κράτος τα προσδοκώμενα έσοδα, γιατί η αντίδραση των καταναλωτών στις αυξήσεις των τιμών είναι μικρή (η ποσοστιαία αύξηση της τιμής θα είναι μεγαλύτερη από την ποσοστιαία μείωση της ζητούμενης ποσότητας).

(Μονάδες 2)

(Τόμος Α', Κεφ. 6, σελ. 180 - 181)

(Συνολικές Μονάδες 20)

ΕΡΩΤΗΣΗ Δ

1. α)

Πληθυσμός κάτω των 15 ετών	30 100
Πληθυσμός άνω των 15 ετών που δεν μπορούν να εργαστεί	200 500
Άεργοι	8 200
Μη οικονομικά ενεργός πληθυσμός	238 800

(Μονάδες 2)

β) Οικονομικά ενεργός πληθυσμός = Σύνολο Πληθυσμού – Μη οικον. Ενεργός πληθυσμός

$$\text{Οικονομικά ενεργός πληθυσμός} = 848.320 - 238.800$$

$$\text{Οικονομικά ενεργός πληθυσμός} = \mathbf{609.520}$$

(Μονάδες 1)

γ) Οικονομικά ενεργός πληθυσμός = Απασχολούμενοι + Απόντες + **Άνεργοι**

$$609.520 = 507.770 + 1.500 + \text{Άνεργοι}$$

$$\text{Άνεργοι} = 609.520 - 507.770 - 1.500$$

$$\text{Άνεργοι} = \mathbf{100.250}$$

(Μονάδες 2)

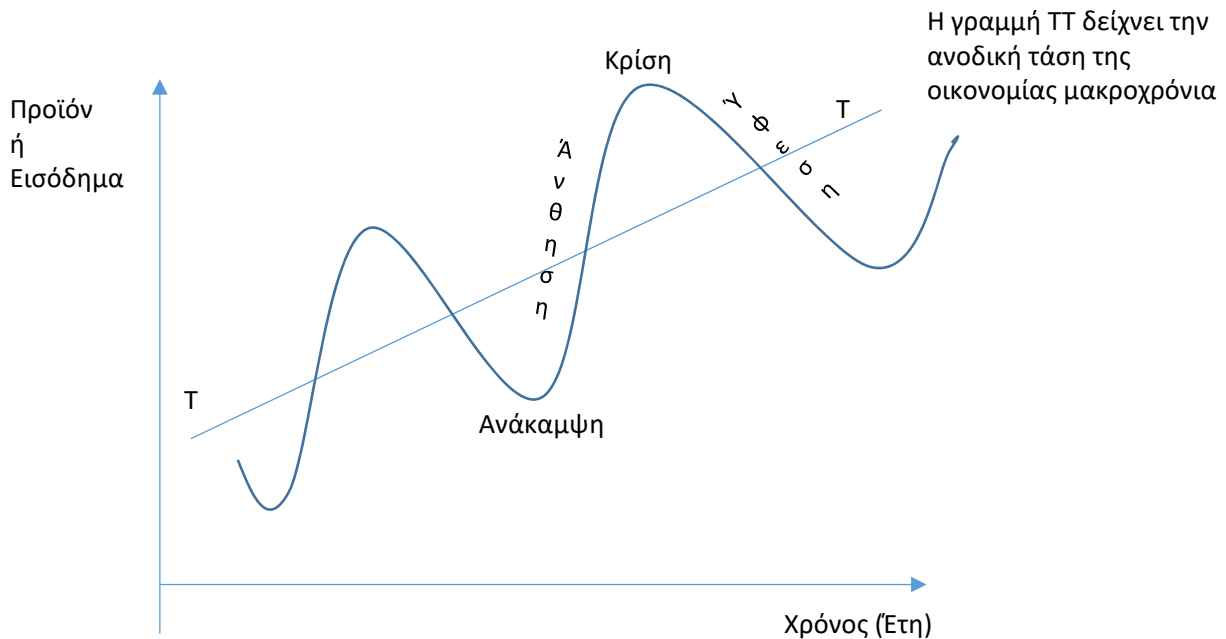
$$\delta) \text{ Ποσοστό ανεργίας} = \frac{\text{Άνεργοι}}{\text{Εργατικό Δυναμικό}} \times 100$$

$$\text{Ποσοστό ανεργίας} = \frac{100.250}{609.520} \times 100 = \mathbf{16,4\%}$$

(Μονάδες 1)

(Τόμος Β', κεφ.12, σελ. 376)

2. α)

(Μονάδες 4)

β) Το κράτος αναγκάζεται να επεμβαίνει λαμβάνοντας μέτρα περιοριστικής πολιτικής σε περιόδους άνθησης και πληθωρισμού για να συγκρατήσει τη συνολική ζήτηση και να μειώσει την τάση αύξησης των τιμών.

(Μονάδες 2)

(Τόμος Β', κεφ.13, σελ. 400-401)

3.

α) Α. Ιωαννίδης: Φόρος δαπάνης = $11.900 \times 19 / 119$ Φόρος = €1.900
 Β. Μιχαηλίδης: Φόρος δαπάνης = $9.520 \times 19 / 119$ Φόρος = €1.520

(Μονάδες 3)

β)

Α. Ιωαννίδης	
Εισόδημα (€)	Φόρος (€)
50.000	1.900
100	X

$$X = \frac{1.900 \times 100}{50.000} \quad \mathbf{X = 3,8\%}$$

Β. Μιχαηλίδης	
Εισόδημα (€)	Φόρος (€)
30.000	1.520
100	X

$$X = \frac{1.520 \times 100}{30.000} \quad \mathbf{X = 5,07\%}$$

Ο φόρος δαπάνης (έμμεσος φόρος) είναι κοινωνικά άδικος για τον Β. Μιχαηλίδη, ο οποίος αμείβεται με χαμηλότερο εισόδημα και πληρώνει το 5,07% του εισοδήματός του ως φόρο. Αντίθετα, ο Α. Ιωαννίδης με μεγαλύτερο εισόδημα πληρώνει μόνο το 3,8% του εισοδήματός του ως φόρο. **(Μονάδες 5)**

(Τόμος Α΄, Κεφ. 12, σελ. 413)

(Σύνολο Μονάδων 20)

ΕΡΩΤΗΣΗ Ε

1. α)

	Χώρα Α	Χώρα Β
Εσωτερικό Δημόσιο Χρέος	250 εκ.	300 εκ.
Εξωτερικό Δημόσιο Χρέος	450 εκ.	350 εκ.
Δημόσιο Χρέος	700 εκ.	650 εκ.

Χώρα Α	
ΑΕΠ	Δημόσιο Χρέος
1.500	700
100	X;

$$X = \frac{700 \times 100}{1.500} \quad \mathbf{X = 46,67\%}$$

Χώρα Β	
ΑΕΠ	Δημόσιο Χρέος
1.000	650
100	X;

$$X = \frac{650 \times 100}{1.000} \quad \mathbf{X = 65\%}$$

(Μονάδες 4)

β) Το Δημόσιο Χρέος της χώρας Α δεν υπερβαίνει το 60% του ΑΕΠ που προβλέπει η Συνθήκη του Μάαστριχτ, ενώ αντίθετα η χώρα Β βρίσκεται εκτός των κριτηρίων της Συνθήκης. **(Μονάδες 2)**

(Τόμος Β΄, Κεφ. 14, σελ. 416 και 419)

2. α) Κατά την περίοδο Ιανουαρίου – Μαρτίου 2017 η Κύπρος κατέγραψε συνολικό εμπορικό έλλειμμα ύψους €1,2 δισ.

Εξαγωγές – Εισαγωγές = €0,6 δισ. – €1,8 δισ. = Έλλειμμα €1,2 δισ. **(Μονάδες 1)**

β) Το Ισοζύγιο Πληρωμών υποδιαιρείται σε τρία επιμέρους ισοζύγια:

- Εμπορικό Ισοζύγιο
- Ισοζύγιο Άδηλων Πόρων
- Ισοζύγιο Κίνησης Κεφαλαίων

(Μονάδες 3)

γ) Τα κέρδη των κυπριακών εταιρειών που μεταφέρονται στην Κύπρο από δραστηριότητές τους στο εξωτερικό περιλαμβάνονται στο Ισοζύγιο Άδηλων Πόρων επειδή θεωρούνται αμοιβές των κεφαλαίων που επενδύθηκαν από τις εταιρείες στο εξωτερικό.

(Μονάδες 2)

(Τόμος Β΄, Κεφ. 15, σελ. 435, 436)

2.

	€εκ.
Γεωργία	120
Εταιρείες Κατασκευών	80
Βιομηχανία	130
Εμπόριο	170
Υπηρεσίες	250
Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν σε Τιμές Αγοράς	750
- Αποσβέσεις	20
Καθαρό Εγχώριο Προϊόν σε Τιμές Αγοράς	730

(Τόμος Α΄, κεφ.9, σελ. 285)

(Μονάδες 2)

4.

	€ εκ.
Προσωπικό Εισόδημα	650
+ Αδιανέμητα Κέρδη (350 - 30)	320
- Μεταβιβαστικές Πληρωμές (50 + 10)	(60)
(α) Εθνικό Εισόδημα	910

Προσωπικό Εισόδημα	650
- Άμεσοι Φόροι (120 + 40)	(160)
- Εισφορές στο Τ.Κ.Α.	(20)
(β) Διαθέσιμο Εισόδημα	470

Προσωπικό Εισόδημα – Μεταβιβαστικές Πληρωμές + Αδιανέμητα Κέρδη= **Εθνικό Εισόδημα**

Μεταβιβαστικές πληρωμές = Συντάξεις και Επιδόματα = 50 + 10 = 60

Αδιανέμητα Κέρδη = Κέρδη Μετοχικών Εταιρειών - Μερίσματα = 350 – 30 = 320→

Εθνικό Εισόδημα = 650 – 60 + 320 = 910 (Μονάδες 3)

Προσωπικό Εισόδημα – Άμεσοι Φόροι – Εισφορές Τ.Κ.Α. = **Διαθέσιμο Εισόδημα**

Άμεσοι Φόροι = Φόρος Εισοδήματος + Φόρος Ακίνητης Ιδιοκτησίας=120 + 40 = 160→

Διαθέσιμο Εισόδημα = 650 – 160 – 20 = 470 (Μονάδες 3)

(Τόμος Α΄, κεφ.9, σελ. 288)

(Σύνολο Μονάδων 20)

(Γενικό Σύνολο Μονάδων 100)

----ΤΕΛΟΣ----